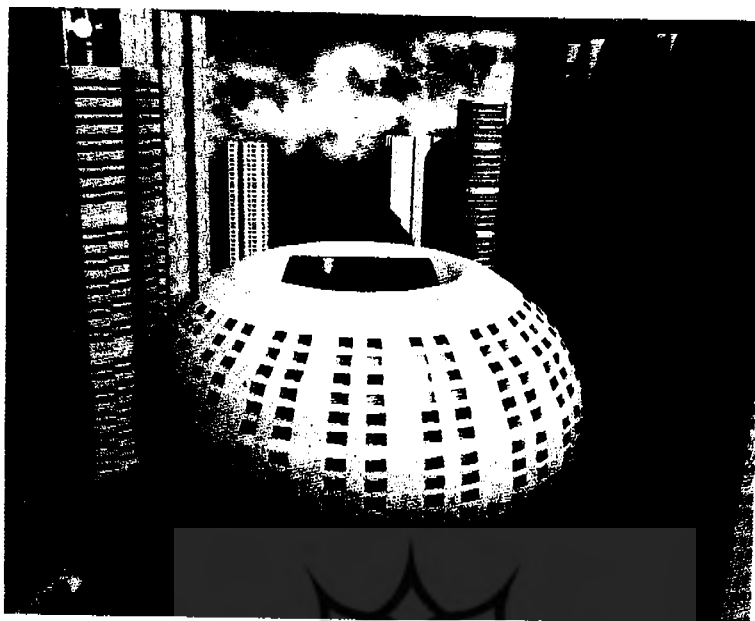

آزادسازی بازرگانی و تشکیل سازمان تجارت جهانی

اشاره:

مروری بر موافقتنامه عمومی تعرفه و تجارت (گات)

جنگ جهانی اول، نابسامانی‌های عظیم اقتصادی (کسری موازنه پرداختها، تورم، کاهش ارزش پول، بیکاری و اختلال در مبادلات بازرگانی) برای کشورهای اروپایی و آمریکا به همراه داشت، به طوری که آنها را به اتخاذ سیاستهای حمایتی شدید از صنایع و تولیدات داخلی واداشت.

نخستین گردهمایی بین‌المللی پس از جنگ جهانی اول، زیر نظر جامعه ملل در سال ۱۹۲۲ در ژنو با حضور نمایندگان پنجاه کشور جهان تشکیل شد تا تضادهایی را که به جنگ منجر شده از طریق همزیستی سیاسی، اتخاذ سیاستهای لیبرالیستی و توسعه همکاری متقابل در زمینه‌های اقتصادی، از میان بردارد. اما در اعلامیه پایانی اجلاس ژنو، آزادی تجارت مطرح نبود. پس از این نشست نیز دولتها برای حمایت از منافع ملی همچنان به فعالیت خود ادامه دادند تا بحران بزرگ ۱۹۲۹ به وجود آمد. حضور قدرتمند و روزافزون آمریکا در صحنه اقتصادی جهان، یکی از مسائلی بود که دول اروپایی مجبور به پذیرش آن بودند و طبعاً نقشی که آمریکا می‌توانست در هر نظم نوین اقتصادی ایفا کند، را نیز پذیرفتند.

با ادامه سیاست حمایت از تولیدات داخلی، روند افزایش تعرفه‌ها و اتخاذ اقدامات تلافی‌جویانه از سوی آمریکا و دول اروپایی، سبب شد که حجم تجارت جهانی در سال ۱۹۳۲ حدود ۴۰ درصد کاهش یابد.

با پیروزی دمکراتها در انتخابات ریاست جمهوری آمریکا در سال ۱۹۳۲، این نظریه مطرح شد که آمریکا باید ابتکار غلبه بر سیاستهای حمایتی را در دست بگیرد، زیرا حذف موانع تجاری، ابزار اصلی جلوگیری از رکود در تجارت بین‌المللی قلمداد می‌شد و عاملی برای دستیابی به ثبات و موفقیت در اقتصاد جهان و کاهش تنشهای سیاسی تلقی می‌گردید. (بر مبنای نظریات کوردل هال وزیر امور خارجه وقت آمریکا)

بر این اساس، تا سال ۱۹۴۷ میلادی آمریکا با ۲۹ کشور جهان موافقتنامه تجاری منعقد کرد و بر این مبنا متوسط نرخ تعرفه‌های گمرکی را از ۴۸ درصد (در سال ۱۹۳۲) به ۲۵ درصد رساند. این اقدام مهمی برای ایجاد چارچوب مذاکرات در زمینه کاهش بیشتر تعرفه‌ها در آینده بود.

خرابی‌های ناشی از جنگ جهانی دوم، قدرت اقتصادی و تولیدی کشورها را به شدت تقلیل داد و

ترکیب و جهت مبادلات بازرگانی را دچار تغییرات وسیعی نمود. کشورهای صنعتی غرب حتی قبل از پایان جنگ در صدد برآمدند که اقداماتی را جهت پایه گذاری یک نظام مالی، پولی و تجاری برای تأمین نیازهای دوران پس از جنگ به عمل آوردند. یکی از اهداف منشور آتلانتیک (اوت ۱۹۴۱) و موافقتنامه وام اجاره (فوریه ۱۹۴۲) ایجاد یک نظم تجارت جهانی بر مبنای اصل عدم تبعیض و مبادله آزاد کالا و خدمات بود.

پس از پایان جنگ جهانی دوم ضرورت تأسیس یک نهاد بازرگانی جهانی برای انتظام بخشیدن به مبادلات آزاد و از میان برداشتن محدودیتها و امتیازات و کاهش حقوق گمرکی قابل لمس بود و بتدریج حرکتهایی در این جهت آغاز شد.

در دسامبر ۱۹۴۵ دولت آمریکا تشکیل کنفرانسی را به همین منظور پیشنهاد کرد و تأسیس یک سازمان بین المللی تجاری را خواستار شد. این کنفرانس سرانجام در نوامبر ۱۹۴۶ در لندن برگزار شد، ولی به لحاظ مخالفت کشورهای حاضر، بدون دستیابی به نتیجه خاتمه یافت.

چندی بعد اندیشه تشکیل کنفرانسی پیرامون تجارت بین الملل در شورای اقتصادی و اجتماعی سازمان ملل (ا.کوسوک) مطرح شد و کمیته ای مرکب از نمایندگان آمریکا، کانادا، انگلیس، فرانسه، بلژیک، هلند و لوگزامبورگ مأمور تدارک مقدمات آن شدند. این کنفرانس در مارس ۱۹۴۸ در هاوانا برگزار شد. اما در این نشست کشورهای درحال توسعه با منشور سازمان تجارت جهانی، مخالفت کردند. در نتیجه بحث و تبادل نظرها، تعداد بسیاری پیشنهاد به منشور اضافه شد. یکی از بخشهای منشور تجارت جهانی یک قرارداد ۳۴ ماده ای بود که در ۱۳۰ اکتبر ۱۹۴۷ بین ۲۳ کشور که به طور عمده صنعتی بودند، امضا شد. این قرارداد همان موافقتنامه عمومی تعرفه و تجارت (گات) می باشد.

منشور هاوانا از آنجا که به تصویب پارلمان بسیاری از دول شرکت کننده در اجلاس نرسید، راه به جایی نبرد و طرح تشکیل سازمان بین المللی تجارت که مهمترین پیشنهاد آن بود به واقعیت نپیوست. اما گات که یک قرارداد موقتی در فصل چهارم منشور هاوانا بود، موجودیت یافت.

اهداف عمده موافقتنامه عمومی تعرفه و تجارت، ارتقاء سطح زندگی برای کشورهای عضو، فراهم آوردن امکانات اشتغال کامل، افزایش درآمدهای واقعی و تقاضا، بهره برداری مؤثرتر از منابع جهانی و گسترش تولید و تجارت بین المللی است که در متن رسمی موافقتنامه تصریح شده است.

در دوران فعالیت گات، مذاکرات آزادسازی تجارت همچنان تداوم یافت. حجم تجارت جهانی روبه افزایش گذارد، تعرفه های گمرکی سیر نزولی طی کرد و تلاش برای ادامه مذاکرات بین المللی جهت آزادسازی تجارت جهانی و تسهیل دسترسی به بازار کالاها و خدمات ادامه یافت.

دور مذاکرات ار و گونه زیر نظر گات برای آزادسازی تجارت جهانی در سال ۱۹۸۶ آغاز شد که سرانجام به موافقتنامه چند جانبه تجاری و تشکیل سازمان تجارت جهانی انجامید.

مذاکرات دور ار و گونه در باره آزادسازی تجارت جهانی پس از هفت سال بحث، سرانجام در ۲۴ آذر ۷۲ با انتشار بیانیه ای به کار خود پایان داد.

در این مذاکرات بر رفع موانع غیر تعرفه ای، کاهش یارانه محصولات کشاورزی، آزادسازی فعالیت شرکتهای خارجی و برخورداری آنها از حقوق مشابه شرکتهای داخلی، رفع سیاستهای حمایت از تولیدات داخلی در بخش منسوجات، استفاده از استانداردهای بین المللی، رعایت حقوق مالکیت معنوی و سرانجام تشکیل سازمان تجارت جهانی تأکید شده است.

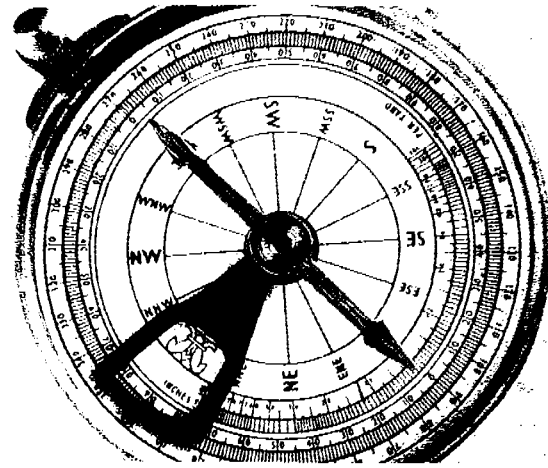
کشورهایی که به عضویت «سازمان تجارت جهانی» درآیند، می بایست تمامی دعاوی مربوط به تجارت و حقوق مالکیت معنوی خود را در قالب این سازمان حل و فصل کنند و از مقررات آن به ویژه در اعمال موانع تجاری غیر تعرفه ای با رعایت جدول زمان بندی اجرای مقررات تجارت جهانی، سرپیچی ننمایند. موانع غیر تعرفه ای، دسترسی برخی کشورها به بازارهای یکدیگر را محدود و تجارت چند جانبه را تهدید می کند. در قالب مقررات جدید تجارت جهانی با حذف موانع غیر تعرفه ای و یارانه محصولات کشاورزی، برخی از کشورها از منافع ویژه ای برخوردار می شوند، با این حال روند تجارت جهانی به سمت آزادسازی و رقابت هر چه وسیعتر پیش می رود.

در این گزارش ما حاصل دور مذاکرات ار و گونه، نحوه تشکیل سازمان تجارت جهانی و نیز مزایایی که برخی کشورها از اجرای مقررات تازه از آن برخوردار می شوند، مورد بررسی قرار می گیرد.

مذاکرات دور اروگوئه و تشکیل سازمان تجارت جهانی

تمام کشورهای عضو می‌باشد که دست‌کم باید هر دو سال یکبار تشکیل جلسه دهند.

آرای کشورهای عضو در حیطه اختیارات «کنفرانس وزرا» می‌باشد.

در اعلامیه پانتادل ایسته که متعاقب آن مذاکرات دور اروگوئه در سال ۱۹۸۶ آغاز شد، تأسیس نهاد تجاری جدیدی پیش‌بینی نشده بود، اما در سال ۱۹۹۰، اتحادیه اروپا و کانادا تشکیل این سازمان را پیشنهاد کردند. این پیشنهاد که با استقبال کشورهای در حال توسعه مواجه شد، در مقابل، مخالفت آمریکا را با خود داشت.

*** با تشکیل «سازمان تجارت جهانی» دعاوی مربوط به تجارت و حقوق مالکیت صنعتی و معنوی در چارچوب مقررات بین‌المللی و در قالب مقررات این سازمان حل و فصل خواهد شد.**

وظیفه اصلی «سازمان تجارت جهانی» اجرا و مدیریت موافقتنامه‌های دور اروگوئه و فراهم ساختن مجمعی برای مذاکرات میان اعضا در خصوص روابط چندجانبه می‌باشد.

در ماده ۴ موافقتنامه تأسیس «سازمان تجارت جهانی» ساختار تشکیلاتی آن تشریح شده است. رکن اصلی سازمان، «کنفرانس وزرا» متشکل از وزراء تجارت

رکن دیگر آن «شورای عمومی» مرکب از نمایندگان کشورهای عضو است که در فواصل بین «کنفرانس وزرا» به انجام وظایف محوله که در موافقتنامه دور اروگوئه آمده است، می‌پردازد.

تشکیل شوراهایی به منظور بررسی تجارت کالا، تجارت خدمات و جنبه‌های تجاری حقوق مالکیت معنوی نیز پیش‌بینی شده است. این شوراها مسؤول نظارت بر اجرای موافقتنامه‌های مربوطه می‌باشند. همچنین «شورای عمومی» باید یک کمیته تجارت و توسعه، یک کمیته محدودیت‌های تراز پرداختها و یک کمیته بودجه، مالی و اداری ایجاد کند.

کمیته تجارت و توسعه می‌بایست موارد خاص موافقتنامه‌های تجاری چندجانبه را که به نفع کشورهای کمتر توسعه یافته عضو «سازمان تجارت جهانی» است بررسی کند و به شورای عمومی برای اقدام ارسال نماید. تأسیس یک دبیرخانه که در رأس آن دبیرکل قرار دارد نیز پیش‌بینی شده است.

تمامی کشورهای عضو «موافقتنامه عمومی تعرفه و تجارت» (گات) در سازمان تازه تأسیس تجارت جهانی عضویت دارند و پذیرش اعضای جدید با موافقت دوسوم

وظایف سازمان تجارت جهانی و اهداف تشکیل آن

سازمان تجارت جهانی پنج وظیفه دارد که عبارتند از:

۱- مدیریت و تسهیل عملیات اجرایی و توسعه اهداف سازمان تجارت جهانی. این سازمان چارچوب لازم برای اجرا و مدیریت موافقتنامه‌های چندجانبه را فراهم می‌سازد.

۲- فراهم نمودن امکانات گردهمایی اعضا برای مذاکره و شور درباره روابط چندجانبه تجاری

*** با آزادسازی تجارت بین‌المللی، دسترسی به بازارها آسانتر، رقابت گسترده‌تر و تخصیص منابع جهان به شکل بهتری انجام خواهد شد.**

۳- اجرای تفاهات و مقررات مربوط به حل اختلاف

۴- اجرای سازوکار بررسی سیاستهای تجاری

۵- همکاری با صندوق بین‌المللی پول و بانک جهانی و سازمانهای وابسته به آنها در موارد مقتضی.

هدف از تشکیل سازمان تجارت جهانی، ارتقاء سطح زندگی و درآمد، تأمین اشتغال کامل، توسعه تولید و تجارت و بهره‌برداری بهینه از منابع جهانی حتی در بخش خدمات اعلام شده است.

همچنین با مطرح شدن ضرورت دستیابی به «توسعه پایدار» با توجه به بهره‌برداری بهینه از منابع جهان، لزوم محافظت از محیط زیست به طوری که با توسعه اقتصادی کشورها سازگاری داشته

باشد نیز از اهداف این سازمان است.

در موافقتنامه تجارت چندجانبه تصریح شده است که باید اقدامات مثبتی صورت بگیرد تا کشورهای در حال توسعه بتوانند سهم بیشتر و بهتری از رشد تجارت بین‌المللی به دست آورند.

توافقنامه‌های تجارت چندجانبه ماحصل مذاکرات دور اروگوئه

الف) گشایش بازار محصولات صنعتی: در مذاکرات دور اروگوئه در بخش مربوط به دسترسی بازارها درباره کاهش تعرفه‌های صنعتی توافق شد که کشورهای پیشرفته متوسط موزون تعرفه‌های وارداتی خود را (به استثنای مواد سوختی) در یک دوره پنج ساله با ۲۸ درصد کاهش از ۶/۳ به ۳/۹ درصد می‌رسانند.

ب) موافقتنامه کشاورزی: برای نخستین بار در تاریخ گات، قواعد معینی بر اصول تجارت چندجانبه محصولات کشاورزی حاکم شد. با وجود یارانه تولید محصولات کشاورزی به خاطر ایجاد مازاد این محصولات در سطح جهان، با قیمتهای پایین‌تر از قیمتهای واقعی، قدرت رقابت کشورهای عمده تولید و صادرکننده این محصولات تحلیل می‌رفت و بسیاری از اختلافهای تجاری در سالهای اخیر در این زمینه بروز کرد.

گروه کشورهای عمده صادرکننده محصولات کشاورزی (موسوم به کِرْتز) کشورهای هستند که از کاهش یارانه محصولات کشاورزی بیشترین منافع را از گشایش بازار این محصولات به دست می‌آورند. در مقابل پافشاری اتحادیه اروپا برای عدم کاهش یارانه محصولات کشاورزی، بحث طولانی را در مذاکرات دور اروگوئه به وجود آورد. توافق اولیه در این زمینه (موسوم به توافق بلرهاوس) در اواخر

سال ۱۹۹۲ بدست آمد.

* وظیفه اصلی سازمان تجارت جهانی اجرا و مدیریت موافقت‌نامه‌های دور اروگوئه و فراهم ساختن مجمعی برای مذاکرات میان اعضا درخصوص روابط تجاری چندجانبه است.

مهمترین رکن موافقتنامه کشاورزی، تعرفه‌ای کردن تمام محدودیت‌های واردات محصولات کشاورزی است. نرخهای تعرفه برای کشورهای توسعه یافته در یک دوره شش ساله، ۳۶ درصد و برای کشورهای در حال توسعه در یک دوره ده ساله به میزان ۲۴ درصد کاهش خواهند یافت.

در این موافقتنامه تمام کشورهای عضو گات (اعم از کشورهای توسعه یافته، در حال توسعه و اقتصادهای در حال گذار) پذیرفته‌اند که ۱۰۰ درصد واردات محصولات کشاورزی خود را مشمول نرخهای تعرفه‌ای ثابت قرار دهند. در ضمن، کشورهای عضو تعهد کردند که حمایت از تولیدکنندگان داخلی محصولات کشاورزی را کاهش دهند.

ج) موافقتنامه منسوجات و پوشاک: موافقتنامه منسوجات و پوشاک در حقیقت یک چارچوب حقوقی برای متوقف ساختن موافقتنامه الیاف چندگانه و ادغام تجارت جهانی منسوجات و پوشاک در گات در یک دوره انتقالی ده ساله و تسری دادن همان اصول و قواعدی که بر تجارت سایر کالاها حاکم است، بر تجارت منسوجات می‌باشد. طبق این توافقنامه تمام اعضای

«سازمان تجارت جهانی» موظفند محدودیتهای موجود بر تجارت منسوجات و پوشاک را در یک دوره ده ساله برطرف

سازند. در این فرآیند ابتدا اصول و قواعد گات بر کالاهای مربوطه با حذف محدودیتهای در یک دوره ده ساله و در چهار مرحله انجام می‌شود و همزمان سهمیه‌های وارداتی با نرخهای رشد ثابت، افزایش می‌یابند.

د) موافقتنامه حفاظتها: این موافقتنامه به کشورها اجازه می‌دهد که در صورت وارد آمدن خسارت به صنایع داخلی از ناحیه واردات، به اقدامات تجاری محدودکننده روی آورند. از آنجا که در گذشته برخی کشورها به همین جهت به موانع غیر تعرفه‌ای روی می‌آوردند، در موافقتنامه حفاظتها برای نظارت دقیق بر اجرای مفاد موافقتنامه، تأسیس یک کمیته با نام کمیته حفاظتها پیش‌بینی شده است. در این موافقتنامه ضوابط دقیقی برای تعیین خسارت و رابطه علی میان واردات و صنعت داخلی خسارت دیده، در نظر گرفته شده است. با این حال، برقراری سهمیه وارداتی تحت شرایط ویژه، مجاز دانسته شده است. مدت استفاده از اقدامات حفاظتی در مرحله اول چهار سال است که در صورت وجود شرایط لازم تا چهار سال دیگر قابل تمدید است. مدت پیش‌بینی شده در این زمینه برای کشورهای در حال توسعه ده سال است.

* کمیته تجارت و توسعه سازمان تجارت جهانی موارد خاص موافقتنامه‌های تجارت چندجانبه را که به نفع کشورهای کمتر توسعه یافته عضو سازمان تجارت جهانی است بررسی می‌کند.

ه) موافقتنامه یارانه و تدابیر جبرانی: در سالهای اخیر «یارانه» یکی از دلایل عمده بروز تنشهای تجاری بوده که این امر

به لحاظ فقدان یک توافق بین‌المللی در خصوص نقش مناسب دولتها در حمایت از سرمایه‌گذاری، تولید و تجارت بوده است. طبق توافق جدید مذاکرات دور اروگوئه، استفاده از یارانه صادراتی محدود شده است. در این توافق «یارانه» یک کمک مالی از سوی دولت یا هر رکن دولتی که به شرکتها یا صنایع معینی اعطا شود، تعریف شده است. این کمک مالی شامل پرداخت مستقیم وجوه، انتقالهای مستقیم نظیر ضمانت‌های وام، کالاها و خدمات دولتی به‌جز خدمات زیربنایی یا هر نوع حمایت قیمتی و درآمدی است.

در این موافقتنامه، «یارانه» به سه گروه تقسیم شده است. ابتدا یارانه‌های ممنوع که شامل یارانه صادراتی و یارانه‌هایی می‌شود که استفاده از کالاهای داخلی را در مقابل کالاهای وارداتی باصرفه‌تر کند. بخش دوم «یارانه قابل تعقیب» است که عبارتند از یارانه‌هایی که باعث وارد آمدن خسارت به صنایع داخلی گردد یا مزایا و امتیازهای اعطایی را خنثی کند و یا به تبعیض جدی در منافع تجاری سایر اعضا منجر گردد. بخش سوم «یارانه غیرقابل تعقیب یا مجاز» است که شامل یارانه‌های ویژه تحقیقات صنعتی، یارانه اعطایی به مناطق محروم کشور و یارانه اعطایی برای نوسازی تسهیلات موجود زیست‌محیطی است.

✽ بر اساس برآورد دبیرخانه‌گات، تا سال ۲۰۰۵ میلادی بر ارزش تجارت جهانی ۷۵۰ میلیارد دلار افزوده می‌شود.

(و موافقتنامه راجع به اقدامات سرمایه‌گذاری مرتبط با تجارت: دولتها در سراسر دنیا به‌ویژه در کشورهای در حال

توسعه به‌منظور جذب و قاعده‌مند کردن سرمایه‌گذاری‌های مستقیم خارجی، با اعطای مشوق‌هایی در واقع مجموعه‌ای از الزامات برای جذب سرمایه‌گذاری‌های خارجی با توجه به اولویتهای ملی خود ایجاد می‌کنند. در این الزامات مثلاً عملکرد صادرات، انتقال تکنولوژی و... به‌عنوان شرایط ورود سرمایه‌های خارجی منظور می‌شود. اگر این اقدامات به تجارت کالا مربوط شود، اقدامات سرمایه‌گذاری مرتبط با تجارت نامیده می‌شود. از این رو موافقتنامه مرتبط با تجارت، برخلاف دیگر موافقتنامه‌ها تعهدات جدیدی را ایجاد نمی‌کند، بلکه آن دسته از اقدامات سرمایه‌گذاری که با تعهدات کشورها در قبالات در زمینه رعایت رفتار ملی در مورد «وضع مالیات و مقررات داخلی» و نیز «حذف کلی محدودیتهای کمی» مغایرت دارد، را ممنوع اعلام کرده است.

✽ کشورهای پیشرفته برای جلوگیری از آسیب دیدن صنایع خود در اثر هجوم صادرات کشورهای در حال توسعه، به انتقال کارخانه‌های خود به ممالک روبه‌رشد و همچنین توسعه صادرات خدمات به این کشورها روی می‌آورند.

(ز) موافقتنامه عمومی تجارت خدمات: در واقع گنجاندن موضوع تجارت خدمات در مذاکرات دور اروگوئه و حاکم کردن اصول و قواعد تجارت چندجانبه بر آن، نتیجه تلاشها و فشارهای آمریکا بود. آمریکا به آزادسازی بین‌المللی تجارت خدمات تمایل داشت، زیرا بخش خدمات در اقتصاد این کشور بسیار گسترده شده است. موافقتنامه عمومی تجارت خدمات،

شیوه عرضه خدمات را به چهار شکل: عرضه از طریق مرزها، مصرف در خارج، حضور تجاری و جابه‌جایی اشخاص حقیقی پیش‌بینی کرده است.

این موافقتنامه از سه رکن تشکیل شده که عبارتند از تعهدات اساسی تمامی طرفها، ضمایم پیوست که شامل بخشهای خدماتی معین و شیوه عرضه خدمات و نیز جداول تعهدات می‌باشد.

(ح) موافقتنامه راجع به جنبه‌های حقوق مالکیت معنوی مرتبط با تجارت: با پیشرفت سریع تکنولوژی در سالهای اخیر به‌ویژه در حیطه تکنولوژی‌های اطلاعاتی که علاوه بر ایجاد بازارهای جدید، فرآیندهای تولید و نوآوری را متحول نموده و به‌طور ریشه‌ای ماهیت رقابتهای بین‌المللی را دگرگون ساخته است، راهبرد حمایت از حقوق مالکیت معنوی به‌ویژه از سوی کشورهای پیشرفته پیشنهاد و دنبال شد.

✽ بر اساس توافقات مربوط به دسترسی به بازار کشورهای پیشرفته، تعرفه‌های واردات محصولات صنعتی (به‌استثنای مواد سوختی) در یک دوره پنج‌ساله از ۶/۳ به ۳/۹ درصد کاهش می‌یابد. تعرفه واردات محصولات کشاورزی برای کشورهای توسعه یافته در یک دوره شش‌ساله ۳۶ درصد و برای کشورهای در حال توسعه در یک دوره ده‌ساله به میزان ۲۴ درصد تنزل می‌یابد.

موافقتنامه حمایت از حقوق مالکیت معنوی مرتبط با تجارت در برگزیده قواعدی برای حمایت از کپی‌رایت (حق تکثیر)، علایم تجاری، نشانه‌های

جغرافیایی، طرح‌های صنعتی، حق ثبت اختراع، طرح‌های ساخت مدارهای یکپارچه (چیپ‌ها) و اطلاعات افشانشده می‌باشد. در این موافقتنامه ضمن پذیرش و تأکید بر اسناد حقوقی سازمان تجارت جهانی مسالکیت معنوی نظیر کنوانسیون‌های پاریس، برن و رم، قواعد جدید و استانداردهای دیگری که تحت شمول کنوانسیون‌های یادشده نیست، اضافه شده است.

در این موافقتنامه‌ها برای حمایت از اختراعات، حداقل یک دوره ۲۰ ساله پیش‌بینی شده است که این امر سبب هماهنگی در بهره‌برداری از اختراعات در سطح بین‌المللی می‌گردد.

در زمینه کپی‌رایت و حقوق مربوطه در این موافقتنامه تصریح شده است که اعضاء باید مقررات اساسی کنوانسیون برن در زمینه حمایت از آثار ادبی و هنری را بپذیرند. البته کپی‌رایت به برنامه‌های کامپیوتری نیز تعمیم داده شده است.

دعاوی در این زمینه‌ها به رکن حل و فصل اختلاف سازمان تجارت جهانی ارجاع می‌شود و در صورت اثبات نقض تعهدات، شورای عمومی سازمان تجارت جهانی می‌تواند مجازاتی را علیه کشور خاطی اعمال کند. این مجازات می‌تواند منوقف کردن تجارت کالاهای تقلبی و حتی انهدام آنها در مرزها باشد.

نحوه پیوستن به سازمان تجارت جهانی

پیوستن به سازمان تجارت جهانی یک فرآیند نسبتاً طولانی است. این فرآیند ۱۰ مرحله دارد که بدین شرح است:

۱- کشورهای خواهان عضویت با مذاکره با تعدادی از اعضای گات، میزان حمایت کافی برای الحاق را باید ارزیابی

کنند.

۲- تسلیم درخواست عضویت از سوی دولت متقاضی به دبیرکل سازمان تجارت جهانی

۳- توزیع درخواست عضویت در نشست شورای نمایندگان سازمان

۴- در صورت وجود اتفاق نظر در شورا، گروه کاری برای بررسی درخواست الحاق و تهیه پیش‌نویس پروتکل الحاقیه کشور متقاضی تشکیل شود.

۵- تسلیم گزارش جامعی از رژیم تجارت خارجی کشور متقاضی به گروه کاری

۶- پاسخ به سؤالات مطروحه از سوی گروه کاری توسط دولت متقاضی

۷- بررسی سازگاری رژیم تجارت خارجی کشور متقاضی در گروه کاری با مقررات سازمان

۸- مذاکره کشور متقاضی با طرفهای متعاقد ذینفع برای تنظیم جداول امتیازات تعرفه‌ای

۹- پس از آنکه در خصوص تدوین پیش‌نویس پروتکل الحاقیه و نیز محتوای جداول امتیازات تعرفه‌ای کشور متقاضی در گروه کاری اتفاق نظر حاصل شد، این پروتکل به شورای نمایندگان تسلیم می‌شود و با موافقت دوسوم اعضاء با درخواست کشور متقاضی، دولت مربوطه باید پروتکل الحاقیه را امضا کند.

* تمام اعضای سازمان تجارت جهانی وظیفه دارند محدودیتهای موجود در بخش منسوجات و پوشاک را در یک دوره ده‌ساله حذف کنند.

۱۰- پروتکل مورد بحث ظرف ۳۰ روز پس از تصویب آن در پارلمان کشور متقاضی به اجرا درمی‌آید. البته در ماده ۱۱

موافقتنامه تأسیس سازمان تجارت جهانی تصریح شده است که طرفهای متعاقد گات برای عضویت در سازمان مذکور باید جداول امتیازات خود در مورد کالاها و خدمات را نیز تسلیم کنند. تعهدات کشورهای خواهان عضویت نه‌تنها امتیازات تعرفه‌ای را دربرمی‌گیرد، بلکه مستلزم پذیرش تمامی موافقتنامه‌هایی است که در مذاکرات دور اروگوئه موسوم به گات ۱۹۹۴ به تصویب رسیده است.

منافع اقتصادی - تجاری برخی از کشورهای در پیوستن به سازمان تجارت جهانی

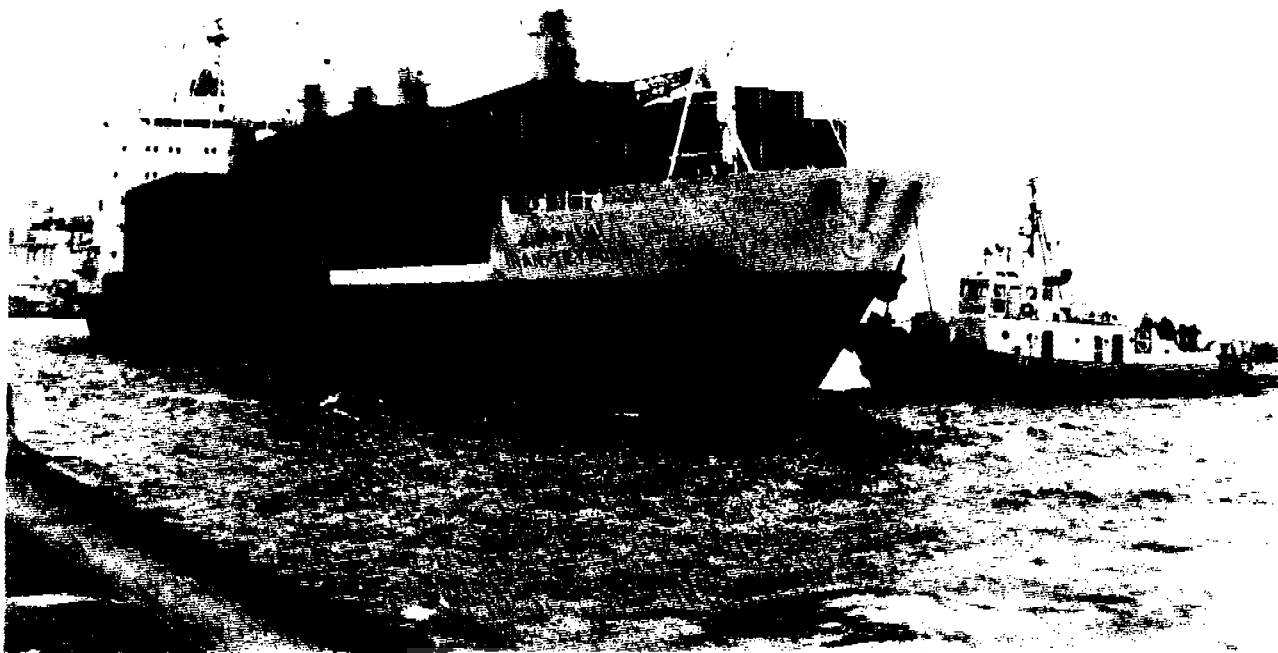
بر اساس برآوردهای انجام شده، پیوستن به سازمان تجارت جهانی در کوتاه و بلندمدت برای بسیاری از کشورهای جهان منافع اقتصادی، تجاری به‌همراه دارد و به تخصیص بهینه منابع جهان کمک می‌کند.

با کاهش سطح عمومی تعرفه‌های گمرکی، در آغاز قرن بیست‌ویکم بیشتر تعرفه‌های گمرکی و قوانین دست و پاگیر تجارت بین‌الملل از بین می‌رود و یا در سطح ناچیزی خواهد بود.

توافق مذاکرات دور اروگوئه از آن جهت برای کشورهای در حال توسعه عضو گات اهمیت دارد که آنها با دارا بودن کارگر ارزاتر و هزینه تولید کمتر، می‌توانند در بسیاری موارد بر صادرات خود بیفزایند.

بر اساس برآورد دبیرخانه گات، با پایان یافتن دور مذاکرات اروگوئه، تا سال ۲۰۰۵ میلادی ۷۵۰ میلیارد دلار به ارزش تجارت جهانی افزوده می‌شود.

زمینه‌های جدیدی که در مذاکرات دور اروگوئه پذیرفته شد، پیامدهای مثبت دیگری نیز دربرخواهد داشت. مطالعات بانک جهانی و سازمان همکاری اقتصادی

کارخانه‌های خود به کشورهای درحال توسعه و سود بردن از ارزانی کارگر و تولید کالا در این گونه کشورها و دوم تکیه بر بخش خدمات و افزایش صادرات نامریی به کشورهای در حال توسعه. ارائه خدماتی نظیر حمل و نقل، بیمه و خدمات مختلف مالی در این بخش قرار می‌گیرد و به رشد صادرات کشورهای صنعتی به در حال توسعه‌ها کمک می‌کند.

با این وصف اغلب کارشناسان بر این باورند که با پایان یافتن جنگ تجاری بین‌المللی، همه کشورهای جهان کم و بیش منافی خواهند داشت و مهمترین نتیجه آن پایان رکود عمومی حاکم بر اقتصاد جهان خواهد بود.

منابع:

- جزوات دوره آموزشی گات که از سوی مؤسسه مطالعات و پژوهش‌های بازرگانی منتشر شده است.

آمریکای لاتین ۶ میلیارد دلار و کشورهای آسیایی (به جز ژاپن) ۵ میلیارد دلار منافع خواهند داشت.

البته کشورهای عمده صنعتی جهان بیش از سایر ملل از توافق دور مذاکرات اروگوئه منتفع خواهند شد، زیرا این توافق راهگشای گسترش مناسبات تجاری بین کشورها و افزایش میزان صادرات آنهاست. البته همزمان با افزایش صادرات، هزینه واردات این کشورها نیز بالا خواهد رفت.

کاهش میزان تعرفه‌های گمرکی به کشورها تازه‌صنعتی شده و نیمه صنعتی به‌ویژه در جنوب شرق آسیا که از رشد سریعی برخوردارند، این امکان را می‌دهد که با استفاده از هزینه تولید پایین‌تر بر میزان فروش تولیدات صنعتی خود به بازارهای بزرگ جهان مانند اروپا و آمریکای شمالی بیفزایند. در این صورت صنایع تولیدی کشورهای واردکننده نیز تا حدودی صدمه خواهد دید. این کشورها در مقابل هجوم کشورهای درحال توسعه، دو راه خواهند داشت: نخست انتقال

با فشار آمریکا، موافقتنامه تجارت خدمات در توافقات مربوط به آزادسازی تجارت جهانی گنجانده شد. همچنین رعایت حقوق مالکیت معنوی در چارچوب گفت‌وگوهای دور اروگوئه قرار گرفت. موافقتنامه حق مالکیت معنوی مرتبط با تجارت دربرگیرنده قواعدی برای حمایت از حق تکثیر، علائم تجاری، نشانه‌های جغرافیایی، طرح‌های صنعتی، حق ثبت اختراع، طرح‌های ساخت مدارهای یکپارچه (چیپ‌ها) و اطلاعات افشا نشده، می‌باشد.

و توسعه نشان می‌دهد که با توافق در زمینه‌های جدید، کشورهای جهان سالانه ۲۱۳ تا ۲۷۴ میلیارد دلار منفعت کسب می‌کنند. آخرین پیش‌بینی‌های انجام شده، نشان می‌دهد که از توافق جدید تا سال ۲۰۰۲ میلادی اتحادیه اروپا ۸۰ میلیارد دلار، ژاپن ۲۷ میلیارد دلار، آمریکا ۱۸ میلیارد دلار، کشورهای عضو اتحادیه تجارت آزاد اروپا (افتا) ۱۲ میلیارد دلار،